

Verbod van bestrijdingsmiddelen (en het effect op de landbouw)

KRW: nog maar
32
maanden tot we de
waterkwaliteit op orde
moeten hebben

foto: Hans van den Bos, bewerking: Aukje Corter

Eerlijk gezegd had ik het ook al eens bedacht: als we de landbouw verbieden om nog bestrijdingsmiddelen te gebruiken, dan zijn we toch al een heel eind met de waterkwaliteit. Natuurlijk snap ik dat dit een probleem oplevert voor de landbouw. Hoewel, hoe groot zou dat probleem zijn? Zijn al die middelen altijd echt nodig? Wordt de opbrengst zonder middelen 10, 20, 50, 80 procent minder? Geen idee. Scheelt dat een jaarsalaris of gaat het om een paar tientjes opbrengst-derving?

tekst Geert van Duinhoven (Vakblad)

> Gelukkig stelde de toenmalige minister van landbouw in 2022 ongeveer deze vragen aan de WUR. Niet geheel uit eigen wil overigens, want de Tweede Kamer had in een motie gevraagd om een algeheel verbod van bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Dat wilde de minister misschien wel, maar die wilde eerst weten wat dat voor gevolgen zou hebben voor de landbouw. En die studie kwam deze maand uit. Voor de duidelijkheid: het gaat in de studie niet om een totaalverbod van middelen, maar alleen om de effecten van een verbod in grondwaterbeschermingsgebieden (GWB-gebieden).

Middelen in drinkwater

Om de omvang van het probleem te schetsen zijn in het eerste deel van de studie grondwatermonsters van de afgelopen decennia bekeken. Want als er geen middelen in het drinkwater zitten, is er niets aan de hand, zou je kunnen zeggen. Maar uit de meetresultaten van grondwatermonsters in

de periode 1963-2022 blijkt dat 39 stoffen in ten minste drie grondwatermonsters in GWB-gebieden boven de drinkwatersignaleringsnorm uitkomen. Tien daarvan zijn stoffen die een toelating hebben als bestrijdingsmiddel. Zes van deze tien zijn een werkzame stof met een herbicidewerking of een metaboliet van dit type stoffen. De overige 29 aangetroffen stoffen hebben geen toelating meer, maar worden tot nu toe wel aangetroffen in het grondwater.

Groot verschil in impact

De studie laat vervolgens zien dat onder de huidige marktomstandigheden een generiek verbod op gewasbeschermingsmiddelen in de GWB-gebieden een verlies van ongeveer 120 miljoen euro per jaar voor de land- en tuinbouw zal opleveren, grotendeels als gevolg van kwaliteits- en productieverliezen. Alle landbouwbedrijven, inclusief de biologische, zouden op dit moment nadeel ondervinden van zo'n verbod. Want ook in de

biologische landbouw worden bepaalde middelen gebruikt die dan verboden zouden worden. Per landbouwtype is er wel een groot verschil in impact. Het toekomstperspectief van zetmeelaardappelproducenten, overige akkerbouwers, vollegrondsgroentelers en bloembollentelers wordt nauwelijks getroffen. Bij zetmeelaardappeltelers komt dat doordat zij relatief weinig areaal in een GWB-gebied hebben. Vollegrondsgroentelers en overige akkerbouwers hebben geprofiteerd van relatief goede jaren, waardoor de referentiesituatie sterk is, de bedrijven een goede balanspositie en daarmee een financiële buffer hebben om opbrengstverlies te kunnen verwerken. Bij bloembollentelers is het effect beperkt door de goede bedrijfseconomische uitgangssituatie en hun beperkte areaal in GWB-gebieden. Het effect bij melkveebedrijven en overige rundveebedrijven is groter. Een kleine beperking van de (gras)productie kan al grote gevolgen hebben voor het toekomstperspectief. Bij de overige rundvee-

bedrijven speelt het matige toekomstperspectief in de referentiesituatie en de hoge mate van vestiging in GWB-gebieden een grote rol. Er is geen rekening gehouden met het wegvallen van biociden om vliegen in stallen te bestrijden en stallen te ontsmetten. Het wegvallen van biociden zal niet direct leiden tot opbrengstverliezen, maar wel tot een hoger risico op dierziekten. Als dat het geval is, zullen de gevolgen groter zijn. Boomkwekers en fruittelers worden waarschijnlijk het zwaarst getroffen. Beide bedrijfstypen zijn in hoge mate in GWB-gebieden gevestigd en een verbod op gewasbeschermingsmiddelen heeft een groot effect.

De drie opties voor beleid

De onderzoekers stellen drie opties voor. De eerste is een verbod instellen en dan maar kijken hoe de landbouw zich aanpast. De landbouw zal waarschijnlijk minder extensief worden en kan misschien ook meer richting biologisch gaan,

ook zonder de middelen die nu nog wel zijn toegestaan. Sowieso zullen sommige biologische teelten verdwijnen. Een tweede optie is meer beleid maken om boeren, waar nodig met stringenter regels, te stimuleren om meer biologisch te gaan werken. Bijvoorbeeld door alleen bepaalde middelen te verbieden, meer controles uit te voeren en meer ruimtelijke regels te formuleren over waar nog net wel en waar net niet meer bepaalde middelen toegestaan zijn. De derde optie is om de drinkwaterbedrijven het probleem op te laten lossen door een betere zuivering van het water.

Wat die laatste optie nu en in de toekomst kost, daar gaat deze studie niet over...<

redactie@vakbladnatuurboslandschap.nl